

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФАНЛАР
АКАДЕМИЯСИ МИНТАҚАВИЙ БЎЛИМИ
ХОРАЗМ МАЪМУН АКАДЕМИЯСИ**

ХОРАЗМ МАЪМУН АКАДЕМИЯСИ АХБОРОТНОМАСИ

Ахборотнома ОАК Раёсатининг 2016-йил 29-декабрдаги 223/4-сон қарори билан биология, қишлоқ хўжалиги, тарих, иқтисодиёт, филология ва архитектура фанлари бўйича докторлик диссертациялари асосий илмий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган

2020-11

**Вестник Хорезмской академии Маъмуна
Издается с 2006 года**

Бош муҳаррир:

Абдуллаев Икрам Искандарович, б.ф.д., проф.

Бош муҳаррир ўринбосари:

Ҳасанов Шодлик Бекпўлатович, к.ф.н., к.и.х.

Таҳрир хайати:

Абдуллаев Икрам Искандарович, б.ф.д., проф.

Абдуллаев Баҳром Исмоилович, ф-м.ф.д.

Абдуллаев Рашид Бабажонович, тиб.ф.д., проф.

Абдуҳалимов Баҳром Абдурахимович, т.ф.д., проф.

Аимбетов Нағмет Қаллиев, и.ф.д., акад.

Бабаджанов Ҳушнуд, ф.ф.н., проф.

Давлетов Санжар Ражабович, тар.ф.д.

Дурдиева Гавҳар Салаевна, арх.ф.д.

Дўсчанов Бахтиёр, тиб.ф.д., проф.

Ибрагимов Бахтиёр Тўлаганович, к.ф.д., акад.

Қодиров Шавкат Юлдашев, қ/х.ф.н.

Ламерс Жон, қ/х.ф.д., проф.

Майкл С. Энжел, б.ф.д., проф.

Мирзаев Сирожиддин Зайниевич, ф-м.ф.д., проф.

Рахимов Раҳим Атажанович, т.ф.д., проф.

Рўзибоев Рашид Юсупович, тиб.ф.д., проф.

Рўзибоев Сапарбой, ф.ф.д., проф.

Рўзметов Бахтияр, и.ф.д., проф.

Садуллаев Азимбой, ф-м.ф.д., акад.

Салаев Санъатбек Комилович, и.ф.д., проф.

Сирожов Ойбек Очилович, с.ф.д., проф.

Сотилов Гойитназар, қ/х.ф.д., проф.

Тожибаев Комилжон Шаробитдинович, б.ф.д., академик

Холматов Бахтиёр Рустамович, б.ф.д.

Чўпонов Отаназар Отожонович, ф.ф.д., доц.

Шакарбоев Эркин Бердиқулович, б.ф.д., проф.

Эрматова Жамила Исмаиловна, ф.ф.н., доц.

Эшчанов Рузумбой Абдуллаевич, б.ф.д., доц.

Ўразбоев Ғайрат Ўразалиевич, ф-м.ф.д.

Ўрозбоев Абдулла Дурдиевич, ф.ф.д.

Ҳажиева Мақсуда Султоновна, фал.ф.д.

Ҳасанов Шодлик Бекпўлатович, к.ф.н., к.и.х.

Хоразм Маъмун академияси ахборотномаси: илмий журнал.-№11(68), Хоразм Маъмун академияси, 2020 й. – 314 б. – Босма нашрнинг электрон варианты - <http://mamun.uz/uz/page/56>

ISSN 2091-573 X

Муассис: Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси минтакавий бўлими – Хоразм Маъмун академияси

© Хоразм Маъмун академияси ноширлик бўлими, 2020

qadriyatlarining o'rnini	102
Абдримов Б.М. Хазария ва Булғордаги хоразмликлар	104
Абдуллаев З. Туркистонда зўрликка, мусодарага йўналтирилган қарорлар	109
Агзамходжаева Ш.С. Нажмиддин Кубронинг ватанпарварлик рамзи ёшлар учун ибрат намунаси	112
Амонов М.У. XVIII-XIX асрларда Марказий Осиёда нақшбандия-муҷаддиия тариқати билан боғлиқ меъморий ва эпиграфик маълумотлар	114
Ғаффоров Я.Х. Буюк ипак йўли – илм-фан ва маданиятлар бирлашуви йўлидир	123
Ғуломов Х.Ғ., Кенжаева Н.С. Помир баланд тоғ экспедициясининг ташкил этилиши, тузилиши ва аҳамияти	125
Ибрагимов Б. Қорақалпоғистон янги тарихи юрт фидойилари хотирасида	129
Косымбетова Д. Латинизация в Каракалпакстане 1928-1940-е годы	134
Махмудова Н.Б. «Кяризы» и «кяризные» суды	137
Мирзаев Б.Н. Барокхон ёхуд Наврўз Аҳмадхон шахсининг ёзма манбалардаги тавсифи	139
Нарманов Ф.А. XX асрнинг 20-30 йилларида қизил чойхоналар фаолияти	141
Нормуродова Г.Б., Ахмедова З. XIX аср иккинчи ярми - XX аср бошларида Самарқанд вилоятининг баъзи демографик масалалари хусусида	144
Нуруллаева Н.К. Культурное взаимодействие и взаимообогащение народов Хорезмского оазиса	147
Расулова Н.С. Сиёсий партиялар шаклланишининг объектив зарурати	149
Рашидов Ш.Т. СССРдаги “Илиқлик” ва унинг Ўзбекистондаги ижтимоий ҳаётга кўрсатган таъсири	152
Сантқасимов А. Марказий осий алломалари илмий қарашларида инсон ва жамият муносабатлари таҳлили	155
Тоғиева Ф. Хива хонлигида қулчилик муносабатлари	158
Торенизов Ж. Научное исследование истории каракалпаков, проживавших в Южном Приаралье	160
Тўпчиев У.С. Туркистон ўлкаси иқтисодиётида виночилик саноатининг ўрни	162
Турдалиев Ж.Р. Илк ўрта асрларда Суғда шишасозлиқнинг ривожи	164
Хантов Б.Т. Ёшлар маънавиятини юксалтиришда жадид адибларининг ўрни	167
ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ	
Axmedova Sh.M. The basis of teaching speaking in literature	170
Bozorov S. Badiiylik mezonlari va konflikt talqini	171
Donieva D.P. Effective ways of teaching geminant consonants in Uzbek and English languages	174
Haydarova D. Improving the methodology of teaching English	175
Husanova R.X. Fariduddin Attor asarlari g'arb olimlari tadqiqotlari talqinida	177
Islomov D.Sh. Abdulla Qodiriyning hayoti va uning o'zbek adabiyotiga qo'shgan hissasi	179
Kabulova G.U., Kim S.T. Erkin A'zam nasrida kinoya va uning ko'rinishlari	181
Komilov J.K. Process of forming alphabetic system for successful communication	183
Kudratova Sh.K. Tarjimoni nazmiy va nasriy bayon etilishi	185
Nashirova Sh.B., Nashirova D.B. Innovative methods of distance language teaching for non-philological faculties	186
Odinayeva N. Motivation and communication in distance learning of foreign languages	188
Pulatova N. Innovative approach to teaching a foreign language	189
Radjabov R.R. Moyens d'exprimer du sens futur dans les constructions hypothetiques	191
Rakhimova M.T. The use of authentic materials in teaching german	193
Raxmonov D.X. Nutq texnikasi	194
Safarova Z.R. Development and formation of media-competence in teaching foreign languages	196
Saidova M.U. Kris Boldikning “The concise Oxford dictionary of literary terms” lug'atidagi adabiyotshunoslik terminlarining semantik tahlili	198
Saidova Z.U. Organization of the educational process in the framework of a multi-level approach to teaching English	200
Tursunova M.E. Ispan tilida omofonlarning berilishi	202
Tursunova M.E. Ispan tilida rang belgilarining grammatik xususiyatlari	204
Абдурахманова М.У. Тиббий терминологияда юнунча-лотинча ўзлаштирма сўзлар	205
Адамбаева Н.К. “Фирдавс ал-икбол” асарининг Ю.Брегель таржимасига хос хусусиятлари	207
Бобожаева Н. Ҳабиб Саъдулланнинг “Юсуф ва Зулайхо” драмасида анъанавий сюжет талқини	210
Бобокалонов П.Р. Каноник модели нутқий ҳосилаларнинг толерантлик аксиомаси тадрижий ривожи билан боғлиқлиги	214
Ғазиева М.М. Нутқ темпининг функционал белгилари хусусида	217
Дўстова С.С. “Тазкирай шуаро”нинг яна бир қўлёзмаси	220
Зокирова Н.С. Теория транслатологии: от переводческой традиции к транслатологии	222
Икрамова Х.М. Из истории становления клинических терминов	225

2. Nyuman, R. J. (2009, 13 dekabr). Klassik Eron she'riyatining tarjimai: Farid al-Din Attar. <http://www.richardjnewman.com>
3. Arberry, A. J. (1966). Musulmon avliyolari va ilohiyotchilari. London va Boston.
4. Pingvin. Fars News Agency. (2012 yil, 22-dekabr). <http://www.farsnews.com>
5. Tebyan. (2008, 15 aprel). <http://www.tebyan.net>.

UDC 81-13

ABDULLA QODIRIYNING HAYOTI VA UNING O'ZBEK ADABIYOTIGA QO'SHGAN HISSASI ("O'tkan kunlar" romani misolida)

D.Sh. Islomov, o'qituvchi, Buxoro Davlat universiteti, Buxoro

Annotatsiya. "O'tkan kunlar" romanining ma'no-mundarija doirasi nihoyatda keng. Unda xilma-xil taqdir, ijtimoiy-siyosiy, ma'naviy-axloqiy, oilaviy-ishqiy muammolar qalamga olingan. "O'tkan kunlar" bamisoli ulkan va tiniq ko'zga, unda o'zbek millatining muayyan tarixiy sharoiti, vaziyatdagi turmushi, urf-odatlar, ruhiy-ma'naviy dunyosi, bo'y-basti, qiyofasi keng ko'lamda aniq-ravshan gavdalaniriladi. Romandagi uchlik – oshiq, ma'shuqa va ag'yor, bir qarashda, an'anaviy ishq dostonlarini ham eslatadi.

Kalit so'zlar: realistik nasr, romanchilik, ideologlar, kommunistik partiya, fojiaiy sevgi, ishq-muhabbat, ruhiy-ma'naviy

Аннотация. Роман «Минувшие дни» имеет очень широкий диапазон значений. Он занимается разными судьбами, социально-политическими, духовно-нравственными, семейно-романтическими проблемами. «Минувшие дни» – это огромное и чистое зеркало, в котором широко отражены конкретные исторические условия, ясно воплощены быт, обычаи, духовный мир, рост и образ узбекского народа.

Ключевые слова: реалистическая проза, роман, идеологи, коммунистическая партия, трагическая любовь, романтика, духовность

Annotation. The novel "Days Bygone" has a very wide range of meanings. He deals with various destinies, socio-political, spiritual and moral, family and romantic problems. "Bygone days" is a huge and clear mirror, which broadly reflects specific historical conditions, life, customs, spiritual world, growth and image of the Uzbek people, clearly embodied. The trinity in the novel is a lover, a lover and a gentleman, which at first glance resembles traditional love stories.

Key words: realistic prose, novel, ideologists, communist party, tragic love, romance, spirituality

Kirish. Abdulla Qodiriy– XX asrning yangi o'zbek adabiyotining ulkan namoyandasi, o'zbek romanchiligining asoschisi, 20-yillardagi muhim ijtimoiy-madaniy jarayonlarning faol ishtirokchisi. Bog'bon oilasida tug'ilgan. Otasi Qodirbobxon, beklar qo'lida sarbozlik qilgan, rus bosqini paytida Toshkent mudofaasida qatnashgan. Otasi boshidan o'tgan sarguzashtlar Abdulla Qodiriyning qator asarlari, xususan tarixiy romanlarining yuzaga kelishida muhim rol o'ynagan. Abdulla Qodiriy musulmon maktabida, rus-tuzem maktabida, Abulqosim shayx madrasasida ta'lim oldi. Moskvadagi adabiyot kursida o'qidi. Yoshligidan o'qadimgi Sharq madaniyati va adabiyoti ruhida tarbiya topgan hamda arab, fors va rus tillarini mukammal o'rgangan o'zbek yozuvchisi. Jahon adabiyotini ixlos bilan mutolaa qilgan. 1920-yillar boshida Abdulla Qodiriy birinchi o'zbek romani bo'lmish „O'tkan kunlar“ni yozadi. 1922-yili ilk bor „Inqilob“ jurnalida chop etilib, 1926-yilda esa alohida kitob holida chiqadi.

Roman XIX-asr voqealarini o'z ichiga qamrab olgan. Murakkab tarixiy hodisalar romanning bosh qahramonlari Otabek va Kumushbibining fojiaiy sevgi qissasi atrofida ifodalangan. Voqealar rivoji mahalliy hukmdorlarning hokimiyat uchun qonli kurashlari muhitida kechadi. Boshqa yirik epik asarlardagi kabi „O'tkan kunlar“da ham hikoyanavislikning ko'p planiligi, ikkilamchi syujetlar mavjudligi, ketma-ket avj oluvchi va fojiali yakun topuvchi voqealar bilan to'qnashamiz.

Ilg'or fikrlarni olg'a suruvchi Otabek obrazi romanning g'oyaviy va kompozitsion markazi hisoblanadi. U ochiqcha savdodagi eskirgan iqtisodiy munosabatlarga qarshi chiqib, oila va turmush muammolariga yangi qarashga amal qilardi. Otabek va eskilikka yopishib olib, yurt rivojini ortga suruvchi kuchlar o'rtasida mojarolar sodir bo'ladi. Abdulla Qodiriy o'z qahramoni nomidan o'zining shaxsiy o'y-fikrlarini so'zlaydi.

Asosiy qism. „O'tkan kunlar“ o'ziga xos va iqtidorli o'zbek adabiyotining oltin fondiga kirib, yangi realistik nasrga asos soldi. Keyinchalik mashhur sharqshunos akademik Yevgeniy Bertels: „Qodiriy romanlari butun tarkibi bilan o'ziga xos uslubda yozilgan o'zbek romanlaridir. Dunyoda beshta, ya'ni: fransuz, rus, ingliz, nemis va hind romanchiligi maktablari bor edi. Endi oltinchisini, ya'ni o'zbek romanchilik maktabini Abdulla Qodiriy yaratib berdi“, deb yozgan.

Turkman yozuvchisi Xidir Deryayev shunday yozadi: „Abdulla Qodiriyning „O'tkan kunlar“ romani menda bir umrga unutilmas taassurot qoldirgan va ilhom bag'ishlagan. Shundan keyin menda turkman xalqining o'tmishi haqida roman yozish ishtiyoqi tug'ildi. Katta niyat bilan „Qismat“ romanim ustida ish boshladim“.

O'zbek yozuvchisi Tohir Malik ham shunday deb yozgan: Ularning jisman mahv etilganlariga ellik olti yil bo'libdi. O'shanda hazrat Abdulla Qodiriy qirq to'rt yoshda ekanlar. «O'tkan kunlar» romanining yozilganiga esa yetmish yil bo'ldi. Yozuvchi bilan birga asarga ham kishan urdilar. Asarni ham o'limga

mahkum etdilar. Haq yo'lidagi asarni hech qanday hukmdor hech bir zamonda mahv etolgan emas. Abdulla Qodiriy ham, u zotning asarlari ham tirik qolaveradi.

Yozuvchi bu romanni yozishdan oldin hayotdagi barcha qiyinchiliklarni, adolatsizliklarni, nohaqliklarni, urushlarni, xalqning azoblarini ko'rib, ularni asar orqali ko'rsatib berishni maqsad qilgan. Asarni boshlashdan oldin yozuvchi shunday degan: Modomiki, biz yangi davrga oyoq qo'ydiq, bas, biz har bir yo'sunda ham shu yangi davrning yangiliklari ketidan ergashamiz va shunga o'xshash dostonchilik, ro'monchilik va hikoyachiliklarda ham yangarishg'a, xalqimizni shu zamonning „Tohir-Zuhra“lari, „Chor darvesh“lari, „Farhod-Shirin“ va „Bahromgo'r“lari bilan tanishdirishka o'zimizda majburiyat his etamiz.

Yozmoqg'a niyatlaganim ushbu — „O'tkan kunlar“ yangi zamon ro'monchilig'i bilan tanishish yo'lida kichkina bir tajriba, yana to'g'risi bir havasdir. Ma'lumki, har bir ishning ham yangi — ibtidoiy davrida talay kamchiliklar bilan maydong'a chiqishi, ahllarining yetishmaklari ila sekin-sekin tuzalib, takomilga yuz tutishi tabiiy bir holdir. Mana shuning daldasida havasimda jasorat etdim, havaskorlik orqasida kechaturgan qusur va xatolardan cho'chib turmadim. Moziyg'a qaytib ish ko'rish xayrlik, deydilar. Shunga ko'ra mavzuni moziydan, yaqin o'tkan kunlardan, tariximizning eng kirlik, qora kunlari bo'lg'an keyingi „xon zamonlari“dan belguladim.

„O'tkan kunlar“ o'ziga xos va iqtidorli o'zbek adabiyotining oltin fondiga kirib, yangi realistik nasrga asos soldi. Keyinchalik mashhur sharqshunos akademik Yevgeniy Bertels: „Qodiriy romanlari butun tarkibi bilan o'ziga xos uslubda yozilgan o'zbek romanlaridir. Dunyoda beshta, ya'ni: fransuz, rus, ingliz, nemis va hind romanchiligi maktablari bor edi. Endi oltinchisini, ya'ni o'zbek romanchilik maktabini Abdulla Qodiriy yaratib berdi“, deb yozgan.

Turkman yozuvchisi Xidir Deryayev shunday yozadi: Abdulla Qodiriyning „O'tkan kunlar“ romani menda bir umrga unutilmas taassurot qoldirgan va ilhom bag'ishlagan. Shundan keyin menda turkman xalqining o'tmishi haqida roman yozish ishtiyoqi tug'ildi. Katta niyat bilan „Qismat“ romanim ustida ish boshladim“.

„O'tkan kunlar“ romani xalq tomonidan qanchalik sevib o'qilsa, sho'ro hukumati ideologlari, kommunistik partiya moyil kishilar, adabiy tanqidchilar tomonidan shunchalik qoralangan. Tanqidlarning asosini asarning markscha-lenincha g'oyalarga zid ekanligi, asarda burjua sinfiy kurashi, boylar tomonidan kambag'allarni ezish sahnalari ko'rsatilmaganligi, o'zbekning o'tmishi bezab ko'rsatilganligi va bu bezaklar sovetlar qoralayotgan inqilobgacha bo'lgan davrni odamlar ko'ziga juda chiroyli qilib ko'rsatishi kabi iddaolar tashkil etadi.

1928-yilda rus tanqidchisi Mixail Sheverdin „O'tkan kunlar“ asari haqidagi tanqidiy maqolasiga xulosa o'rniida shunday yozadi: „Romanni rus tilida chop etish kerakmi? – Bizningcha, kerak. Masala – qanday chop etishda. Uni ekzotik tipdagi qiziqarli asar sifatida chop etishga qarshi kurashmoq kerak. U bizga o'zbeklarning turmushi, qiziqishlari va o'sib kelayotgan o'zbek adabiyoti bilan tanishish vositasi sifatida kerak. Lekin bu nashrni o'zbek tilidagi qayta nashr kabi biroz boshqacharoq tarzda – eng avvalo davrning asl holatini yorituvchi, savdo kapitalining rolini ochib beruvchi, muallifning o'tmishni ideallashtirishga urinishlari qanchalar xato ekanini ko'rsatuvchi tanqidiy maqola kerak. Romanning alohida o'rnlari e'tirozlar bildirmoq lozim. Muallifning ideologik og'ishlarini zararsizlantirgandan so'nggina, ushbu asarni rus kitobxoniga tavsiya etish mumkin“.

„O'tkan kunlar“ romani haqida eng katta adabiy-tanqidiy materialni 1929–1930-yillarda Sotti Husayn yozadi. U asarni o'z davrining ijtimoiy-siyosiy, badiiy ijodni mavjud sho'rolar hokimiyati manfaatlariga xizmat qildirish nuqtai-nazaridan tahlil qiladi. Shu bois adibning mahorati, so'z ustasi ekanligi, asarning sevib o'qilishini inkor qilmagan holda asarni markscha-lenincha mafkura targ'ibotchisi bo'lmagani uchun keskin tanqid qiladi. Xususan, tanqidiy maqolalaridan birida u shunday yozadi: „Yozuvchilarimizning birmunchalari „O'tkan kunlar“ni o'qib, tilidan ancha foydalanib ish ko'rayotqanlari ochiq ma'lum. Bundan ko'z yumish bo'lmas. „O'tkan kunlar“ mafkuraviy, axloqiy tomondan bizga zararli bo'lishi bilan baravar, adabiy tilimizning takomili yo'lida ancha foydalidir.“

Abdulla Qodiriy „O'tkan kunlar“ romanini yozish bilan o'zbek romanchilik maktabiga asos soldi. Yuksak talant egasi – yosh adib qalami ostidan chiqqan birinchi o'zbek romani favqulodda bir muvaffaqiyat va shuhrat qozondi. Romanning boshidagi bir qancha fasl dastlab „Inqilob“ jurnalining 1923 yilgi fevral-mart qo'shma sonida bosiladi. Keyin kitob holida nashr etilib, qo'lma-qo'l o'qiladi. „O'tkan kunlar“ yaratilgan davr o'zbek xalqi uchun millatning erki, ozodligi, mustaqilligi, jahondagi o'rni masalasi hayot-mamot ahamiyatiga molik edi. Abdulla Qodiriy o'z davrining ilg'or bir ziyolisi sifatida Vatan va millat taqdiri ustida astoydil qayg'urdi, o'zicha najot yo'lini izladi. Zamon taloto'plari adib qalbini iztirobga soldi. „O'tkan kunlar“ romani orqali xalqning milliy ongini uyg'otmoqchi bo'ldi, „tariximizning eng kir, qora kunlari“ – yurtni mustamlaka balosiga giriftor etgan keyingi noahil „xon zamonlari“ to'g'risida so'z ochib, bu ayanchli haqiqatdan xalqqa saboq bermoqchi bo'ldi.

Xulosa

„O'tkan kunlar“ romanining ma'no-mundarija doirasi nihoyatda keng. Unda xilma-xil taqdir, ijtimoiy-siyosiy, ma'naviy-axloqiy, oilaviy-ishqiy muammolar qalamga olingan. Biroq ular orasida yurtning taqdiri, mustaqilligi masalasi alohida ajralib turadi. Binobarin, el-yurtning mustaqilligi, birligi masalasi romanning asosiy pafosini tashkil etadi. Asarning bosh qahramonlari Otabek va Yusufbek hojilar shu yurt istiqloli, farovonligi, osoyishtaligi yo'lida hayotini, jonini tikkan fidoyi kishilar qiyofasida tasvirlanadi.

“O'tkan kunlar” bamisoli ulkan va tiniq ko'zgu, unda o'zbek millatining muayyan tarixiy sharoit, vaziyatdagi turmushi, urf-odatlar, ruhiy-ma'naviy dunyosi, bo'y-basti, qiyofasi keng ko'lamda aniq-ravshan gavdalaniriladi. Romandagi uchlik – oshiq, ma'shuqa va ag'yor, bir qarashda, an'anaviy ishq dostonlarini ham eslatadi. Muallif oshiqlarning ishqiy sarguzashtlari bahonasida muayyan tarixiy davrni – Turkistonning rus bosqini arafasidagi ahvoli, qora kunlarini ko'z oldimizda gavdalanitiradi. Abdulla Qodiriy Otabek bilan Kumushning ishq tarixini yozar ekan, ayni damda o'lkaning tutqunlikka tushishining bosh sababi jaholat, qoloqlik va o'zaro ichki nizolardir, degan fikrni g'oyat ustalik bilan asarning mazmun-mohiyatiga singdiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Elif Batuman *The Possessed: Adventures with Russian Books and the ...* 1847083137 2011 "literary-historical landmark I had been waiting for: the emergence of an indigenous novel form. Abdulla Qodiriy's *Past Days*, considered to be the first Uzbek novel, was serialized in the magazine *Inqilob* in 1922-25. "
2. Abdulla Qodiriy. „O'tkan kunlar“ ham o'tkan kunlar“ tanqidi ustida ba'zi izohlar. *Sharq haqiqati*, 1929-yil, 218-son
3. Bayram Rahimguliyev *The fate of the first Turkmen novel: From the Bloody Claw ...* — 2009 — Page 40 *O'tgan Kunlar (Days Gone By)* by Abdulla Qodiriy, *Quluq Qon (Holy Blood)* by Muso Toshmuhammadogli Aybek and *Tushda ...*
4. Фархад Хамраев. У истоков узбекского романа. <https://www.kultura.uz>. 16 Июля 2014.
5. Yevgeniy Bertels. „Sovet O'zbekistoni“ gazetasi, 1967-yil 2-iyundagi soni
6. Хидир Деряев. Эдебият ве сунгат. 1962 йыл 12 ноябр
7. Михаил Швердин. Первый узбекский роман (А. Кадыри. «Уткан кунляр» («Прошлые дни»). Журнал «За партию». 1928 год, 3 (7) номер.
8. Habibulla Qodiriy. *Otamdan xotira (Otam haqida)*. Abdulla Qodiriy asarlari to'plami, „Adibni xotirlab“ qismi (5-kitob). Info Capital Group, Toshkent, 2017. 172–173-betlar